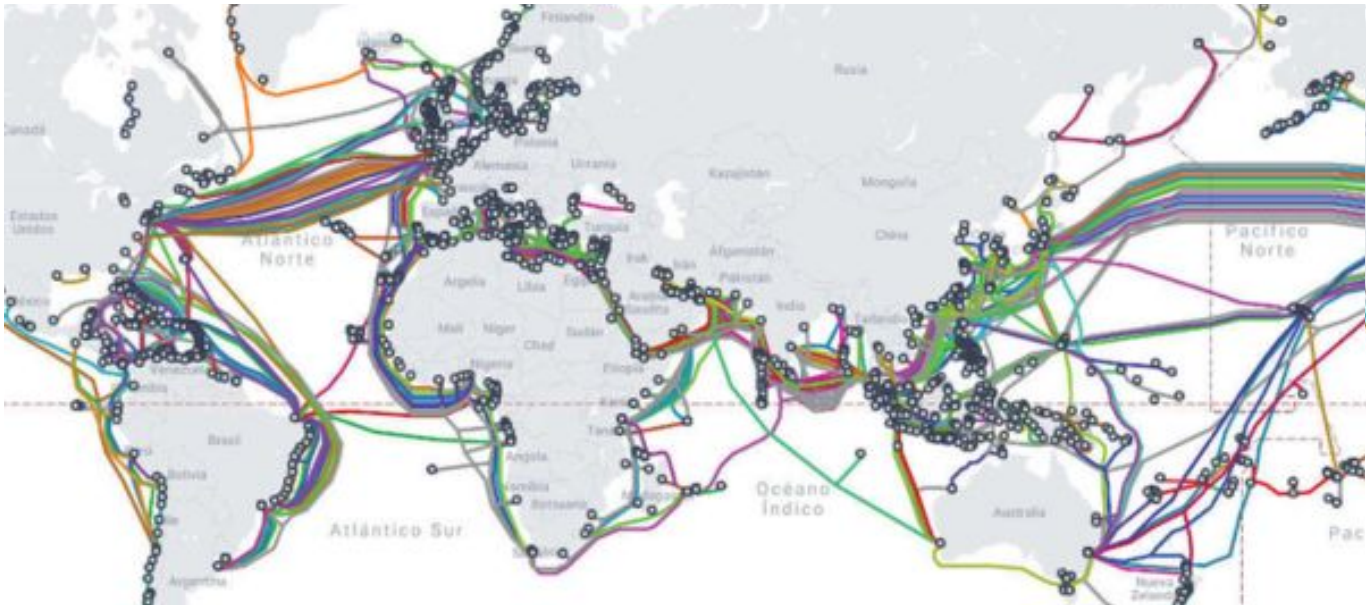
WYNIA'S WEEK

Zeekabels vormen een nieuw wapen in de economische en strategische machtsuitoefening

Posted on 9 juli 2026 by Arnout Nuijt

De zich razendsnel ontwikkelende AI-economie snakt naar ongelooflijk veel energie, dataopslag en supersnelle kabels voor het bijbehorende dataverkeer. En voor dat laatste blijken we ineens afhankelijk te zijn geworden van een opmerkelijk kwetsbare schakel: de oceaanbodem.

De digitale wereld rust op een netwerk van onderzeese kabels met een totale lengte van ongeveer 1,2 miljoen kilometer – genoeg om de aarde dertig keer te omspannen. Op sommige plaatsen liggen deze kabels tot acht kilometer diep. Ze vormen de vrijwel onzichtbare infrastructuur waarop de wereldeconomie, financiële markten en overheden dagelijks vertrouwen.

Verontrustende kwetsbaarheid

Terwijl circa 80 procent van de internationale goederenhandel over zee verloopt, zo

schreef Jared Cohen – strateeg bij zakenbank Goldman Sachs – vorig jaar in het tijdschrift *Foreign Policy*, reist ongeveer 95 procent van al het internationale dataverkeer juist ónder water. Vrijwel elke internationale e-mail, internetverbinding of videoconferentie loopt via deze kabels. Hetzelfde geldt voor dagelijks naar schatting 10 biljoen dollar aan financiële transacties en voor veel vertrouwelijke communicatie van staten en krijgsmachten.

Daarmee zijn onderzeese kabels uitgegroeid tot een strategische infrastructuur van de eerste orde. Bovendien, een steeds groter deel van de elektriciteit die *offshore* wordt opgewekt – door windparken op zee bijvoorbeeld – bereikt het vasteland eveneens via onderzeese kabels. Data en elektriciteit zijn de twee onmisbare bouwstenen van de AI-economie. Wie de kabels ervan kan uitschakelen, raakt daarmee direct de zenuwbanen van de moderne samenleving. Juist daarom is de toenemende kwetsbaarheid van deze infrastructuur verontrustend en juist daarom maken overheden, bedrijven – én de financiers van de AI-economie, zoals Goldman Sachs – zich steeds meer zorgen.

Maar dat onderzeese kabels ook risico's met zich meebrengen wisten we al langer. Tijdens de Boerenoorlog in Zuid Afrika merkte de Nederlandse regering dat ze voor de communicatie met de koloniën afhankelijk was geraakt van een netwerk van telegraafkabels dat nagenoeg geheel in handen van de Britten was. Die censureerden en beperkten ineens het telegramverkeer, ook dat van Den Haag met Batavia. Samen met Duitsland richtte Nederland vervolgens een telegraafmaatschappij op en werden eigen kabels aangelegd via de VS en gebieden die niet in Britse handen waren. Zo werden de verbindingen met onze koloniën veiliggesteld, al bleek de keuze voor Duitsland als samenwerkingspartner later wat minder gelukkig (zie noot 1).

In 1907 hadden Britse bedrijven samen maar liefst 75% van alle kabels wereldwijd in handen en Londen zag het netwerk dan ook als wapen. Onmiddellijk na de oorlogsverklaring in 1914 werden Britse kabelschepen de zee op gestuurd om de telegraafverbindingen van de VS met Duitsland door te snijden. Later tijdens de Eerste Wereldoorlog viel de Duitse marine Britse kabels aan in de Indische Oceaan en de Stille Zuidzee.

Kritieke infrastructuur moet beschermd worden

Dat zoiets in oorlogstijd gebeurt is logisch, want dan is alles geoorloofd. Maar de zorgen van nu, in tijden van hybride oorlogvoering, zijn ook terecht, gezien de incidenten in de Oostzee (waar aan Rusland gelieerde schepen 'per ongeluk' met hun ankers kabels kapotmaakten), in de Straat van Taiwan (waar Chinese vissersboten hetzelfde deden) en gelet op verdachte bewegingen van Russische schepen in de Noordzee.

Hoe afhankelijk van deze onderzeese kabels en hoe kwetsbaar is Nederland nu? Het is klip en klaar dat deze kritieke infrastructuur beschermd moet worden: onze welvaart, financiële transacties, gegevens, handel, etc. drijven er sterk op. Amsterdam is één van de grootste internetknooppunten van Europa en onze datacenters, banken, ICT-bedrijven en overheidsdiensten (en hun clouds) zijn afhankelijk van de tientallen onderzeese glasvezelkabels die Nederland verbinden met het Verenigd Koninkrijk, Scandinavië en indirect met de Verenigde Staten.

Toenemende afhankelijkheid

Maar er liggen zoveel kabels dat één breuk gemakkelijk kan worden opgevangen door verkeer over andere kabels te leiden. Maar als meerdere kabels tegelijk uitvallen dan kan ons internet trager worden, net als financiële transacties en kunnen cloud- en andere bedrijfsdiensten problemen krijgen. Maar gezien de talloze overige landverbindingen met onze Europese buren is de kans heel klein dat ons land compleet *offline* zal gaan of zonder stroom komt te zitten.

Want op de Noordzee liggen natuurlijk ook voor ons land belangrijke energieleidingen met onder meer Noorwegen, Groot-Brittannië en Denemarken. Daarnaast worden steeds meer windparken op de Noordzee via zeekabels aangesloten op het Nederlandse elektriciteitsnet en groeit onze afhankelijkheid van deze infrastructuur. Naast kabels liggen er ook nog eens gas- en olieleidingen.

Hoe kwetsbaar is Nederland dus? Alleen gerichte sabotage van meerdere kabels tegelijk kan grote economische schade veroorzaken. Reparatie van diepzeekabels duurt vaak dagen tot weken, maar geen jaren. De Noordzee wordt steeds drukker met windparken, kabels, pijpleidingen en scheepvaart, waardoor bescherming complexer wordt. Gelukkig wordt de laatste jaren meer en meer onderkend dat de

Noordzee cruciaal voor onze economie is geworden. Langzaam maar zeker wordt de beveiliging van de Noordzee daarom ook onderdeel van onze nationale veiligheidsstrategie.

Internationaal gezien worden onderzeese kabels echter meer en meer onderdeel van de geopolitieke verhoudingen en zelfs oorlogsvoorbereidingen. Ook onder water lijkt er sprake van blokvorming, zo meldde *The Economist* vorige week, terwijl de Australische minister van defensie de zeebodem zelfs tot 'slagveld' bombardeerde.

Geopolitieke risico's wegen zwaarder dan de kortste route

De particuliere ondernemingen die vrijwel alle onderzeese kabels ter wereld aanleggen en exploiteren, wachten echter niet af tot overheden de beveiliging van deze vitale infrastructuur op orde hebben. Zij nemen daarom steeds vaker zelf maatregelen om de politiek meest risicovolle wateren van Azië te mijden. Tot voor kort liepen de meeste glasvezelkabels die Azië en Australië met Europa verbinden dichtbij Aziatische kusten, om vervolgens via de Rode Zee Europa te bereiken.

Maar de combinatie van de AI-revolutie en toenemende geopolitieke spanningen leidt inmiddels tot een ingrijpende hertekening van de mondiale kabelkaart. Nieuwe verbindingen worden steeds vaker dwars over de Indische en Grote Oceaan aangelegd. Daarmee worden strategische knelpunten – zoals de Straat van Malakka en omstreden wateren als de Zuid-Chinese Zee – zoveel mogelijk vermeden. De digitale infrastructuur past zich daarmee aan een wereld aan waarin geopolitieke risico's steeds zwaarder wegen dan de kortste route, aldus *The Economist*.

Hyperscalers

Iedereen probeert China zo veel mogelijk te mijden, dat is duidelijk. Zo worden twee nieuwe verbindingen vanuit Japan – dat zich ook tot een van de belangrijkste knooppunten van de digitale infrastructuur van het AI-tijdperk ontwikkelt – bewust aangelegd door onbetwiste territoriale wateren (of zelfs ten oosten) van de Filipijnen, zo ver mogelijk uit de buurt van China. Tokio zorgt er tevens voor dat het niet te afhankelijk wordt van verbindingen met de VS. De stadstaat Singapore zet zelfs in op maximale spreiding en telt straks meer dan vijftig internationale onderzeese kabelverbindingen, wat kwetsbaarheden moet verkleinen.

Terwijl wij ons zorgen maken over de dagelijkse internetverbindingen op de Noordzee die onze economie draaiend moeten houden, speelt er iets veel groters op de achtergrond. Want het zijn niet langer uitsluitend staten of telecombedrijven die deze kabels aanleggen en beheren. Het gaat steeds meer om grote Amerikaanse techbedrijven zoals Google, Meta, Amazon en Microsoft, de zogenoemde *hyperscalers*. Opvallend is dat deze nieuwe supersnelle verbindingen niet langer primair worden aangelegd om grote bevolkingscentra met elkaar te verbinden, maar juist als onderlinge koppeling van enorme datacenters. De digitale infrastructuur verschuift daarmee van een netwerk dat mensen met elkaar verbindt naar een netwerk dat vooral is ontworpen voor het transport van data tussen de rekenfabrieken waarop kunstmatige intelligentie en clouddiensten draaien.

Wie de zeekaarten erbij haalt ziet dat de meeste kabels onder de zeespiegel inmiddels op een overweldigende manier in handen zijn van Amerikaanse of westerse bedrijven, inclusief landen als Japan. China loopt sterk achter op de rest als het gaat om de bouw van een wereldwijd onderzees kabelnetwerk en beperkt zich buiten Azië tot enkele connecties met Afrika, het Midden-Oosten en Zuid-Europa, waarbij de kabels nog altijd de traditionele (en veel kwetsbaardere) route volgen door de Zuid-Chinese Zee, de Straat van Malakka, langs India en door de Rode Zee; precies die plekken die westerse bedrijven juist mijden.

Terwijl Washington probeert Beijings invloed op de mondiale kabelinfrastructuur actief terug te dringen, rijst een ongemakkelijke vraag: wat gebeurt er als een Amerikaanse regering technologiebedrijven opdraagt bepaalde landen de toegang tot hun kabelnetwerken te ontzeggen? President Trump heeft eerder al de toegang van buitenlandse gebruikers tot bepaalde AI-modellen van Anthropic beperkt. Volgens geopolitiek analist Elisabeth Braw van de Atlantische Raad, auteur van het binnenkort te verschijnen boek *Undersea War*, zijn onderzeese kabels daarmee uitgegroeid tot een nieuw instrument van economische en strategische machtsuitoefening, zo schrijft zij in de *Financial Times*.

Amerikaanse belangen domineren

De nieuwe, wereldwijde verbindingen van de AI-economie lijken op dit moment dus gedomineerd te worden door Amerikaanse belangen en bij lange na niet door China. De *hyperscalers* mogen zich dan presenteren als private bedrijven en *non-state actors*, ze werken wel degelijk samen met de Amerikaanse regering. AI-

toepassingen, datacenters én onderzeese glasvezelkabels zijn daarmee als nieuwe *chokepoints* toegevoegd aan het wapenarsenaal van de moderne economische oorlogsvoering.

Ja, kabels zijn zeer belangrijk en verdienen bescherming, maar let op: ze kunnen altijd tegen je worden gebruikt.

Noot 1. Waarvoor Nederland dit telegraafbedrijf nog meer gebruikte, kunt u lezen in 'Krupp Guns in the Tropics', een publicatie van de auteur over de afhankelijkheid van de Nederlandse strijdkrachten van de Duitse wapenindustrie rond de Eerste Wereldoorlog, dat later deze maand zal verschijnen.

***Wynia's Week** brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*